

XLIX. évf.

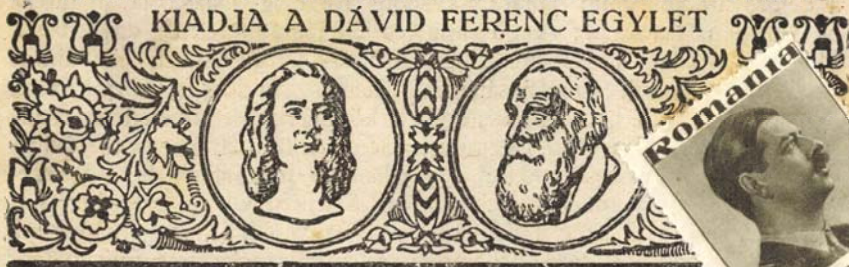
Cluj, 1939. március.

Bun de imprimat.

3. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Benczédi Gergely.

1839 III. 29 — 1906 XII. 13.

459. Paroehia Unitariană
Pietrăasa P. Moldovenesti j. Turda

Benczédi Gergely.

Születésének 100-ik évfordulójára.

Ez évi március hó 29-én 100 éve lesz, hogy Benczédi Gergely, a kolozsvári kollégium tanára, később 10 évig igazgatója, majd az egyház pénztárnoka, az Augusztinovics-féle jószágkezelőség egyik tagja, Udvarhelyszéken, Felsőbenczédben született. Egy hosszú élet fáradhatatlan szorgalmu munkásságával, jellemes, mindig a közjót célzó, megközelíthetetlen becsületességével, a közvagyonot érinthetetlen szentségnek tartó feddhetetlen jellemével kiérdemelte azt, hogy ez évfordulónál kegyeletes érzelmekkel egy pillanatra megálljunk és — emlékezzünk. Erre az emlékezésre nem az ő lelkének van szüksége, hanem nekünk, akik az élet áldatlan kenyérharcaiban sokszor megingunk s el-eltántorodunk a tiszta jellemnek és erkölcsnek ama nyílegyenes vonalától, amely az ő közéletének legfőbb irányítója s minden tettének sugallója volt.

Benczédi a falusi iskolát szülőfalujában végezte, 1851 szeptemberében az előkészítő osztályba Székelykeresztúrra ment. De itt kedvetlen tapasztalatokat szerezhett, mert a következő ősszel Toroczkóra ment, ahol Győrfi József lelkiismeretesen és igazi buzgósággal tanított. Meg is jegyzi önéletrajzában: egy iskolának sem kívánhatok jobb tanítót. Érdekesen írja le itteni tanulását. A városi (!) gyermekeket a rektor kiosztotta nekik, mint tanítványokat. A kosztos tanítványnak reggel 8 órakor hoztak egy porzsoló ételt s mikor a gyermek jól lakott, a maradékot odaadta tanítójának. Délben küldtek a tanítónak egy darab kenyeret és szalonnát vagy kolbászt. A vacsora pedig úgy került ki, hogy a tanulók a várost egymásközt felosztották 4—5 részre s esti templomozás után hármásával-négyesével elindultak kántálni. Bementek egy házhoz s egyik így szól: egypár vers eléneklésével megtisztelnők, ha meghallgatnák. Ha azt mondták, hogy elfogadják, elénekeltek egy templomi énekverset s erre mindenütt adtak egy darab kenyeret, néhol szalonnát, máshol májost, puliszkát, sőt aszalt vackort is. „E koldulást alig tudtam megszokni“, teszi hozzá. Sok szegény székely fiú tanult e nemesszívú nép ily módon való támogatása által s lett hasznos tagja a nemzetnek és egyháznak. Néha azonban éheztek is. E javadalomért kötelességük volt, hogy minden nap kétszer templomba mentek, a templomseprést és harangozást végezték, temetésre jártak. A legelső székely tanulót pater familiásnak hívták, kinek zsarnoki korlátlan hatalma volt felettük. A tanítás jól folyt, különösen a német nyelvre fordított Győrfi nagy gondot, ami érthető is. Hiszen 1852—56-ot írtak. Németül kellett beszélniök, mert plága járt s akinél déli 12 órakor találták, 3 korbácsütést kapott. Tavasszal, egész nyáron és ősszel mezei dologra jártak s ezért pénzt kaptak. Szombaton a mészárszékből ingyen kaptak annyi font húst, ahány marhát ütöttek; elvitték valamelyik gazdag házhoz, ahol vasárnap ebédre megfőzték. Minthogy pedig ezt rendszeren egressel főzték, ezt az ételt *semper*-nek (mindig) hívták. Az utolsó évben paterfamiliás volt s Tordán és Verespatakon legációban akkori helyzetében sok pénzt kapott.

1856 őszén Tordára ment, hol tanítványai voltak Kövendi Gál Jenő és Szindi Nagy Albert. 1859 augusztus végén Kolozsvárra ment, ahol „úrilag ment dolga“, mert kosztos tanítványokat (a Zathureczky-fiúk) kapott, kikkel Lőrinczi Mihálnál kosztozott, ahova jártak Brassai, Pap Mózes, Kagerbauer és Gyergyai Ferenc. „Szerencsém meg lett alapítva, — mondja — mert jó koszt mellett jól tanultam. Jeles emberek társaságában forogtam, mert ebédnél és vacsoránál mindig érdekes eszmecsereék folytak.“ Érettségi után orvosi pályára akart menni, de atyja semmi segedelmét nem ígérvén, 1862 őszén teológus lett. 1863 szeptemberében megválasztották külföldi akadémiaira s Uzoni Gáborral együtt hozzáfogott az angol nyelv tanulásához. 1864 tavaszán indult Göttingába, hol félétet töltvén, átment Londonba s itt hallgatott 1866 ősziig természetrajzi és természettani előadásokat. A szünidőket múzeumok és gyűjtemények tanulmányozásával töltötte, nyáron pedig nagy kirándulásokat tett. Londoni időzése alatt a 48-as szabadságharc sok menekültjével ismerkedett meg. Így Kmetty tábornokkal, Rónay Jácinttal, ki később Rudolf trónörökös magyar történelemtanára lett, Somogyival, ki az 1849. évi országgyűlés jegyzője volt, Loránd János volt tüzérkapitánnyal és Vukovich Sebővel, kivel mindig egy utcában laktak s hetenként néha háromszor is nála töltötte az estét. Szegényes viszonyok között élt s mikor szállást változtatott, ketten hordották bútorait az új szállására. „Mídon a divánt vittük az utcán végig, ő egyik, én a másik végét fogva, fejemet elfordítottam, hogy ne lássa amiatfi könnyezésemet, hogy Magyarország egykori igazságügyminisztere mire szorult.“

1866 szeptember 10-én érkezett haza Kolozsvárra. Az 1866. júliusi Főtanács a kolozsvári jogakadémiaira átment Berde Áron helyébe tanárnak választván, tanítani kezdette a fizikát, vegytant, állat- és növénytant. 1867 ősztől 10 évig igazgató volt 2—2 évenként újra választva. Ez időből legyen szabad egy öt híven jellemző apróságot elbeszélnem, melynek leírásáért dr. Gyalui Farkas úrnak, a kolozsvári tudományegyetem nyug. könyvtárigazgatójának e helyen is szíves köszönetet mondok. 1876—77. isk. évben második gimnázista volt. Privátitanítója Kovács Lajos VIII. osztályos diák, ki jó fizetést kapott, gyakran ebédet, vacsorát, sőt ajándékokat is. Nyári vakációra Kolozsvárt maradt s azt tanácsolta szülőinek, — talán azért, hogy jó vedelmét nyáron is megtartsa, — hogy földrajzból gyenge lévén, ne álljon vizgára. Hiába erősítette, hogy földrajzból nem áll össze, szülői beleegyeztek. Sokat töprengett, hogy mitévő legyen, semmi sem jutott eszébe. Nehány nap múlva a vizsgák után a magánvizsgák folytak, ő ott ácsorgott a folyósón, mikor jő a „szigorú“ igazgató s őt egy plasztikbászért küldi a papírkereskedésbe. Elsietett s rögtön megvillant az eszében, hogy most lehetné a II. gimn. tárgyaiból a vizsgát. Mikor a ceruzát átadta neki, nagy remegés között elmondotta, hogy beteg volt és szeretné, ha most vizsgázhatnék. A „szigorú“ igazgató, kinek a kezét és szívét nem kötötték még a bürokrácia előírásai, teljesítette kérését, a kis nebuló sikeresen letette a vizsgát, megszabadult az egész nyáron át tartó „drukk“ terhétől s nagy boldogan vitte haza édes

anyjának a bizonyítványát. „Soha egyetlen dologgal, sem sikeremmel úgy meg nem voltam elégedve, mint e gyerekkori győzelmemmel... Most születése százéves fordulóján mély tisztelettel és hálával köszönöm meg újból Benczédi Gergelynek páratlan, patriárkális jószágát és bölcsességét, mely nekem igazságot szerzett, anyámnak pedig boldog örömet.“

Kicsi jelentéktelen dolog, de híven jellemzi a „szigorú“ hírbenn állt igazgatót, aki azt tartotta, hogy nem a tanulók rémitésére, hanem ügyeik emberséges igazítására áll helyén. 10 évi igazgatósága alatt a tanárok száma jelentékenyen meggyarapodott, több új tantárgy vétetett be a tanulmányi tervbe a haladó kor szellemében, az igazgatás rendszerébe több újítást hozott be, rendszeressé tette a nyilvántartást, megindította az iskolai évi jelentések közzétételét a Keresztény Magvető hasábjain. Mindezek részletesebb fejtegetését azonban itt mellőznöm kell. A tanári kar és tanterv jegyzőkönyvét így zárja le: „Miután az igazgatóságot 1867 szept. 1-től 1877 szept. 3-ig és így 10 évig sok bajjal és kellemelenséggel, de jó kedvvel vittem az utóbbi időkig s főbbé hajlandó nem voltam, a Főtanács szept. 3-án megválasztotta Kovács János urat, kinek e hivatalt át is adtam.“

1882 szeptemberében a Főtanács megválasztotta a státus pénztárnokának. A pénztárnoki állás általában nem nagyon rokonszenves, különösen akkor nem, mikor a pénztár nem képes az igények folyamatos növekedését kielégíteni. Már pedig az unitárius egyházban az idők folyamán majdnem állandóan ez volt az eset. De Benczédi törhetetlen határozottsággal tartotta az egyensúlyt. A pénztárkezelés rendje más volt, mint ma. Horváth Ferenc életrajzában „legéletbevigőbb törvényeink egyikének“ mondja a főgondnok 1797. évi azon indítványát, hogy a Főtanács ne lépjen „közönségünk kevés kasszája apadására vezető újításra.“ Nincs talán egyetlen törvénye is egyházunknak, melyet oly szentül megtartani igyekeztek volna elődeink, mint ezt, melyet méltó lenne ezután is minden új egyházi tanácsos előtt felolvasni. Berdével való sűrű hivatalos és magánérintkezése, szinte azt mondhatnók: barátsága csak erősítette és elmélyítette lelkének azt az adottságát, hogy a közvagyon szent és érinthetetlen s meg kell becsülni azt nem önmagáért, nem mimagunkért, hanem a közjóért. Berdérőlt írt könyvének legszebb lapjai azok, melyeken azt a bepillantást rajzolja meg az író, melyet egy-egy alkalommal Berde lelkébe vethetett. Lelki adottságának egyik feltűnő sajátossága volt az, hogy került minden nyilvános ünnepeltetést és fömjénezést. Mikor 1902-ben megtudtuk, hogy nyugalomba akar vonulni a tanári pályáról, egy ünnepély keretében akartuk méltatni hosszú, érdemes működését. Határozottan tiltakozott ellene. Hiába volt minden kérésünk, megmaradt szilárdan elhatározása mellett. Sőt kijelentette, hogy a fiztetelére rendezendő bucsúestélyen nem fog megjelenni.

Szólnom kellene még nagyon értékes levéltári kutatásairól és közleményeiről, melyekkel egyházunk multjának nem egy homályos részletébe világított bele. Azok közé tartozott, akik mint Kénosi Tóser, Kozma Gergely, Jakab Elek, Kelemen Lajos stb. szenvedéllyel ásták

bele magukat a levéltár sötét fitkaiba s csak sajnálni lehet, hogy állan-
dóan nagy elfoglaltatása mellett nem jutott még több ideje kutatásai
közzétételére. A kollégium vázlatos története mutatja, hogy milyen ala-
pos kutatásokat kellett végeznie.

Hadd végezzem e sorokat annak a meleg szeretetnek megem-
léltésével, mely édes anyjához fűzte. Neki köszönheti, hogy iskolába
ment, mert atyja nem akarta taníttatni. Ő költötte fel benne a tanu-
lási vágyat. Mikor Toroczkóra indult, utolsó éjszaka édes anyjával
aludt, mintha érezte volna, hogy utoljára ölelik meg egymást. Reggel
szívére kötötte a jó magaviseletet, szorgalmas tanulást, embermegbe-
csülést, takarékoságot, szemességet, szolgálatkésztséget s ezer csókjá-
val árasztotta el. Többé bem látták egymást, mert a következő no-
vemberben meghalt. Benczédi 32 éves korában könnyezve emlékszik
vissza édes anyja halálára s naplójába ezt írja fel: „Mintha édes sza-
vai még most is fülembé csengenének. Volt a tanácsaidnak sikere,
drága jó anyám. Neked köszönöm, hogy azzá lettem, ami vagyok.
Vajha meghálálhattam volna!”

Én hálásan köszönöm a Gondviselésnek, hogy e néhány sor-
ral áldozhattam feledhetetlen tanárom emlékének. *Dr. Gál Kelemen.*

Az élethez.

Két kézzel szorítom az életet,	Nem vet el magától, mert Ő is szeret,
Amit lelkem, olykor-olykor megvetett.	Mindent megtesz értem, mit csak megtehet;
Most boldog örömmel, vágyva átölelem,	Tövises utaim virággal hinti,
Ő az én egyetlen, igaz szerelmem.	A fájdalomaim balszam-ir egyhíti,

Ő, szeretlek élet, Te is csak szeress,
Két kezemet fogva, csak vezess.
Hagyd, hogy a jóság újjain mehessek,
Hogy Istenemhez közelebb lehessenek. VÁRY MAGDA.

A tetőn.

A tetőn állok.

Milyen nehéz volt ide jutni!
Hányszor kellett ziháló mellel,
szakadt inakkal, megroggyant lábbal
egy-egy elért sziklacsucsról
újra a mélybe visszacsuszni!

A tetőn állok.

Látom, mások is így róják az utat,
Előre lépnek, visszacsuszni,
erős öklök gyöngé melleket bezuznak,
nagy markok sokat markolnak,
hosszu ujjak messzire nyulnak
és a leütöttek, mellbeverték,
sáros csizmákkal tiport
álmodó, vágyó, reménykedő,
megváltó kereszteteket hordó lelkek
sírnak, sírnak, sírnak.

A lejtőn csatázva tetőre hágni:

nyomorult, eltorzult végzet.
Ide Krisztus kell,
hogy a sujtó öklöt lefogja,
a típró csizmát felfogja
és a megváltó kereszt alatt síróknak megmutassa,
az ég küszöbe a Golgotha. Néhai DOBÁI ISTVÁN verseiből.

A keresztény vallás elemei kérdésekben és feleletekben.

Az unitáriusok értelme szerint.

III-ik közlemény.

4. Ő tanította, hogy szeressük az Istent teljes szívünköl, teljes lelkünköl és minden erőnköl. Szeressük felebarátunkat, mint magunkat; szeressük még ellenségeinket is s áldjuk azokat, akik minket átkoznak. Amit akarunk, hogy mások cselekedjenek velünk, mi is azt cselekedjük másokkal; ellenben, amit nem akarunk, hogy mások velünk cselekedjenek, mi se cselekedjük másokkal.

5. Ő tanította, hogy a csupa szertartás nem kedves Isten előtt; hogy bűneink bocsánatát nem áldozattal, vagy testünk sanyargatásával lehet megnyerni; elég, ha megjobbulunk s folyvást erényes életet élünk.

6. Ő tanította, hogy az Isten lélek, azért lélekben és igazságban kell őt imádnunk. Boldognak mondja a tiszta szívűeket.

7. Ő ígérte nekünk, hogyha hiszünk ő benne s igaznak tartjuk tanításait, és azok szerint cselekszünk, kegyelmet és örök életet nyerünk Istentől.

XIX.

Mondj valamit az Úr Jézus életéről és szent példájáról?

1. Ő tökéletes jó volt, ártatlan és feddhetetlen életű.

2. Ő buzgó, áhítatos volt az Isten házában; igazságszerető polgár honában; tiszta életű a magányban; örömet elmélkedő a természet nagy templomában; szerény és nyájas a társaságban.

3. Ő hiven ragaszkodott családjához és barátaihoz; engedelmes volt édes anyjához s gyöngéden emlékezett róla halálos órájában is.

4. Ő körüljárt hazájában mindenekkel jóltévén: gyógyítván a betegeket, tanítván a tudatlanokat, vigasztalván a nyomorultakat, intvén a bűnösöket, kimélvén az erőtleneket.

5. Ő megmosta tanítványainak lábait, hogy ez által aláztosságra indítná őket. Szerette a kis gyermekeket, a kik hozzája gyültek s ölébe vette őket és megáldotta. Sajnálkozott azokon, a kiket más emberek megutáltak és elhagytak.

6. Ő könnyezett meghalt barátja sirjánál; részvevő könnyeket sirt az Olajfák-hegyén, midőn elgondolta szerencsétlen hazája sorsát; s még ellenségeiért is imádkozott a kereszfán.

XX.

Miket szenvedett az Úr Jézus idvezítői szent munkájában?

1. Ő drága életét soha nem kimélte, hanem minden bajt, fáradságot, szegénységet, megvettetést, hálátlanságot, üldöztetést bé-

kével türt és szenvedett, s mindezt nem magáért, hanem az emberek javáért.

2. Ő megtagadta magától egy nyugalmas élet kényelmeit; örömet nélkülözte a testi táplálatot a pusztában, midőn megváltói hivatalára készült; kitette magát a legterheesebb utazásoknak, hogy minél többeknek használhasson.

3. Ő nem kereste a világi hatalmat, dicsőséget, gazdagságot, hogy egyedül Istennek s az igazságnak szolgálhasson; elrejtette magát, midőn a nép királlyá akarta tenni; de bátran dorgálta annak esztelenségeit, bűneit; s ámbár előre látta saját erőszakos halálát, még sem rettegett magát feláldozni érettünk, hogy boldogító vallását halálával is megerősítse s ennél fogva azt még hatásabbá és becsesebbé tegye.

XXI.

Mi történt az Úr Jézussal halála után?

1. A keresztfáról levételevén, eltemetteett s harmad napon, a mint tanítványainak előre megmondotta vala, ismét megjelent az élők közt, vagy: feltámadott.

2. Feltámadása után még negyven napot töltött [tanítványai között, hogy őket szent ügyének folytatására készítse: s mindeneiket elvégezvén, sokaknak láttára felvitetett mennyekbe.

3. Tíz nappal utóbb betöltvén tanítványainak tett ígérétét, midőn a pünkösdi ünnepén együtt valának, elküldötte nekik a szent Lelet, az igazság lelkét, mely által felvilágosította értelmöket s lelkesedést és bátorságot öntött beléjük, hogy hirdetnék az Evangyéliumot az egész világnak.

XXII.

Mi a tanulság az Úr Jézus halálából?

Az, hogy az igazságot mindennél, még életünknel is feljebb kell becsülnünk s szent hitünk, meggyőződésünk mellett semmi áldozattól nem kell rettegünk.

XXIII.

Mi a tanulság az Úr Jézus feltámadásából?

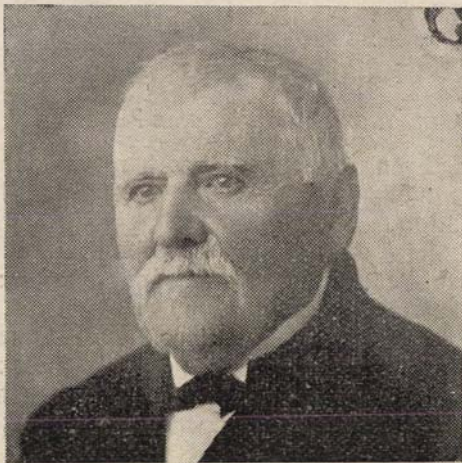
1. Az, hogy valamint Idvezitők életre jött a halálból, ugy mi is portestünk halála után új életre fogunk ébredni.

2. Azt is megtanulhatjuk az Úr Jézus feltámadásából, hogy valamint az Úr Jézus szent munkája egy kevés ideig elnyomatva lenni látszott, de végre dicsőségesen sikerült: ugy ma is minden jó ügynek, igazságnak előbb vagy később győzedelme lészen, csak el ne csüggedjünk s a lelkes munkában el ne lankadjunk.

Folytatjuk.

Fülöp Mózes
1849—1939.

Az 1932-ik év november havának 6-ik napján nem minden-napi eseménynek volt tanuja Kide erdőkoszorúta faluja s ennek kies-szép magaslaton fekvő s nem minden történelmi érdekesség-nélküli temploma az ebben összegyűlt ünneplő közönséggel. Pap-kibucszási s egyben beköszöntési ünnep volt az, amelynek fé-

Fülöp Mózes.

nyét emelte a püspök-nek megjelenése is. Az alkalmi beszédet mon-dó szónok beszédét az evangéliumnak ezen ismerős szavain építette föl: „Jó minékünk itt laknunk. Építsünk há-rom hajlékot! Mózes-nek egyet, Ilyésnek egyet s egyet Jézu-snak.“ A Mózesnek emelt hajlék az emlé-kezés hajléka volt, amely egy 60 éves papi működés emlékeinek és méltatásának volt szentelve. Az pedig, aki a 60 éves papi „mun-kának terhét“ ezen a napon ünnepélyes for-

mák között letette, a kidei kicsiny unitárius gyülekezetnek az el-múlt hó 29-én éppen a vasárnap délelőtti harangozás idején örök nyugalomra tért Mózes prófétája: Fülöp Mózes volt. Ő volt az, aki az 1872 évben, a néhai nagynevű költő-püspök: Kriza János rendeletére még mint papnevelő intézeti tanulmányait alig meg-kezdett ifju elfoglalta ezt az örökhelyet s egészen a jelzett időig hü-ségesen állotta is az örséget.

Nem minden vonakodás nélkül foglalta el azt annak idején, ami érthető is, ha egyfelől a szükséges előkészület hiányára s másfelől a zavaros helyzetre gondolunk, amely parancsoló szük-séggé tette az állás sürgős betöltését.

Volt azután még egy idő nem sokkal azután is, amikor a családjában őt ért súlyos veszteségek kedvetlenítő hatása alatt el-kiváncozott onnan s ezen érzését és szándékát a püspöknek be is jelentette. A püspöki biztató és figyelmeztető szóra azonban let-tett távozási szándékáról és tovább gondozta a kicsiny gyüleke-

zetet, valamint az adott lehetőség határai között a hozzátartozó nagy szórványterületen lakó unitárius híveket is.

A gyülekezet lélek számban papsága idején különleges helyi okok miatt nem gyarapodott, de apadni sem apadt. Általában papi működését így jellemezhetjük: Azokat, akiket az Ur gondjaira bízott, megtartotta, anyagi tekintetben rendezett viszonyokat hagyott a gyülekezetben utódjára s az unitárius papi névnek tisztességet szerzett, amidőn a községnek három más keresztény felekezetű pap mellett is legtekintélyesebb vezető emberévé lett, akinek községi és szövetkezeti ügyekben nem egyszer döntő szava volt.

Bgyházas buzgóságának javára írhatjuk egyebek mellett azt is, hogy mindkét fia az élethivatás megválasztásában az apának nyomdokába lépett s így történhetett az a szerencsésnek mondható alakulás, hogy a kibucszuló apa helyét a fi foglalta el.

Aldás legyen az apa emlékéen s a fiu munkáján!

Ürmösi Károly.

Várfalvi Kádár József

1849—1939.

Az unitárius egyházat újabb nagy veszteség érte. Február hó 12-én Várfalvi *Kádár József* ny. polgári iskolai igazgató, történetiró, az E. I. Társaság tb. tagja, az egyházi főtanácsunknak, az U. I. Társaságnak stb. tagja dézsi visszavonultságában, életének 90-ik, boldog házasságának 47-ik évében csendesen elhunyt. Vele három különböző korszak jelent meg a történelemben. Élete tehát gazdag volt lelki élményekben. Mint nevelő, munkásságával beleírta nevét tanítványainak lelkébe. Lelkének gazdag kincseit, mint a magvető a magot, elhintette az ifju lelkekbe, hogy azáltal építse a földön Isten országát, az egyéni és társadalmi boldogságot. Mint történetiró felkutatta és egy hatalmas kötetben kiadta Szolnok-Doboka vármegye történetét. Ez a történet minket unitárius szempontból is nagyon érdekel. A XVII. század zivataros korszakában a háborus dúlások és nyomában fellépett pestis és más betegségek mintegy 30 egyházközségünket semmisítette meg. A sok és tárgyilagos kutatás alapján összegyűjtött tényekből fájdalommal, könnyhullatással állapítjuk meg a hitfeleinknek vesztét. Most a krónikás követte azokat, akik rég eltávoztak. Eddigél ő egyike volt azoknak, akik Dézsen az unitárius vallásnak lámpását lelkük megszentelt olajával táplálták. A dézsi egyházközségünket a Básta dúlásai a XVII. század elején megsemmisítették. Azóta e városban csak egyesek lelkében élt az unitárius hit, az egyházközséget nem sikerült visszaállítani. Most Kádár József is elköltözött ebből a világból s vele ismét eltűnik közülünk a régi idők egy jeles tanuja. Az elköltözött jeles unitáriusok ismét többen

vannak a Mennyei Atya birodalmában. Mi pedig hálával gondolunk a Mindenhatóra egy hosszú és termékeny élet jeles adományáért s az elhunytnak emlékét szívünkbe zárjuk.

Székegykocsárdi
Hadházy Jenő
1915—1939.

I. Péter 1. r. 24—25. v.

24. Minden test olyan, mint a fű és az embernek minden dicsősége olyan, mint a fű virága. Megszárad a fű és virága elhull;
25. De az Úr beszéde megmarad örökké.

Az emberi léleknek nincsen magasabb tudománya, mint megérezni Isten közelségét akkor is, amikor, úgy gondoljuk, hogy megfeledezett rólunk;

hogy megérezzük az ő szeretetét akkor is, amikor úgy hisszük, hogy elfordult tőlünk;

hogy leborulva tudjunk imádkozni akkor is, amikor reánk nehezedik az ő keze és legyen erőnk elmondani alázatos szívvel, zugalódás nélkül, a lélek legmélyebb hitéből fakadó, egyedül megnyugtató imádságot:

Atyánk legyen meg a Te akaratod . . .

Hogy higyjük el, hogy a tudat és az elmulás közepette is van valami, ami időn és téren kívülálló, örökkévaló, amit az enyészet rideg szele meg nem érinthet, hogy mondhassuk el az apostollal:

Az Úr beszéde megmarad örökké.

Talán sehol sem döbbsent meg annyira az elmulás, a halál kérlelhetetlen ridegsége, mint amikor egy fiatal élet megszűnése alkalmával kell végső tisztességet tennünk.

Mindennél szomorubb és leverőbb az elmulás gondolata, ha a jövődöt kell eltemetnünk.

Te kedves ifju barátunk, s te 28 évvel a jövődöt képviselted a mi szemünkben már fiatal korodnál fogva is. De azt képviselted tehetségeddel és felkészültségeddel.

Tudjuk, hogy a mi mai nehéz helyzetünkben egy kisebbségi ifjunak nagy munkát kell végezni, hogy valamire mehessen.

Sokat kell küzdenie, sokat törődnie, sokszor anyagi gondokkal is megterhelten nélkülöznie, hogy elvégezhesse a reábizottakat, hogy felkészülhessen odáig, amikor úgy tudja helyét állani.

Te ezt a munkát elvégezted; már ígéret voltál sokak számára s amikor élvezhetted volna szorgalmad gyümölcsét, kiesett kezedből az élet zászlója.

Ki hitte volna, amikor rokonszenves, mindig mosolygó arcodat láttuk, hogy ilyen közel van hozzád a halál végzete.

Nehéz elgondolni mindazt s még nehezebb bele is nyugodni

különösen az édes anyának, testvéreidnek, a hozzád közel állóknak, de valamennyiünknek.

Megszárad a fű és elhull virága:

De az Úr beszéde megmarad örökké.

Örökké megmaradnak a lélek halhatatlan értékei.

Megmarad a siron túl is a lélek szépsége és nemessége.

És el nem mulik soha a szeretet, amely mindent hiszen,
mindent remél s el nem fogy soha.

Ezek szolgáljanak vigasztalásul a mai szomorú alkalommal a megszorodott édesanyának, a testvéreknek és mindnyájunknak, akik téged szerettünk:

Jöjjetek imádkozzunk.

Dr. Varga Béla, püspök.

Németh Albertné
szül. Iokodi Sándor Emma

élete 68-ik, boldog házassága 45-ik évében február 7-én Segesváron elhunyt. Egy nemes érzésű és fennkölt gondolkozású nő volt, aki unitárius lelkészi családból származott s egész életén végigkísérte a nemes egyszerűséggel párosult vallásos buzgóság. Mint családanyát és mint odaadó hűséges feleséget, egyaránt példányképpel lehet állítani, akiben a legszebb családi erények a társadalom szolgálataival ritka összhangban voltak. Holttestét Segesvárról Székelyudvarhelyre szállították, hol február 10-én a családi sírkertbe helyezték el. Nyugalma legyen csendes. Emléke áldott.

Február utolsó napján.

*Február utolsó napján,
csalogató nap mosolyban,
üzeni Isten a földre,
hogy a tavasz már közel van...*

*Felhőtelen végtelenség,
nyílik meg előttem kéken...
az istenség lehetét
ennyire még nem éreztem!*

*Jön a tavasz!... Isten üzen,
csalogató napmosolyban...
És az örömmüzenetben
Az én lelkem is megcsillan.*

Kénosi N. Ferenc.

TŰZHELY MELLETT

Áhogy a falu és a város nézik egymást.

Borzasztó a városi ember élete! Mennyi gondot okoz a meg-
élhetés s mennyi álmatlan éjszakát kell eltöltenie, míg valami csoda
következtében annyi pénzt tehet félre, hogy valamiképpen új cipőt
vehet vagy új ruhát csináltathat. De azt sem egyszerre, hanem csak
amolyan olimpiai beosztással, négy évenként s a legjobb esetben is
csak úgy, hogy egyik ciklusban cipőt, a másikban ruhát vagy valami
égetően szükséges egyebet. S ha már a ruházkodás ilyen pázsmásan
történik, bár az asztala volna rendesen és élvezhetően megterítve!
Nem terítők, kelimék, csipkék, futók, tarka kézimunkák és díszes vá-
zák tekintetében, mert e szemnek kedves művészi darabok rendsze-
rint ott találhatóak; hanem, hogy enni való is legyen rajta, egy kis
paprikás szalonna frissen sült cipóval, házi pácolt sonkaszeletek, egy
kis szárnyas: csirke, ruca, libasült, friss-kerti vetemények s néhány
gyümölcs: óriás kerfi szamóca, cseresznye, korai ringlő, vagy csak
egyszerű nyári vajalma.

Hát borzasztó a városi ember élete! Persze ezek falun mind
megtalálhatók s ráadásul még az az áldott jó friss levegő, amivel már
magában véve is meglehetne élni!

Körülbelül így fogalmazhatók meg azok a gondolatok, amelyek
nem egy városi embernek fejében fordulnak meg s amelyek megfor-
dultak bizony Szécsi tiszteletes ur fejében is, aki egy sok keserüsé-
get s kevés jövedelmet hozó városi ekléziának volt lelkipásztora.

Szécsi tiszteletes ur, miután a városi élet gyönyöreivel szüntől-
g megtelt s az évek és a gondok nagyon összekeveredtek az adósság-
gal papi tarsolyában, elhatározta, hogy a lüktető és ragyogó városi
életet felcseréli a falu csendjével. Püspökéhez írt levelében, miután
meggyőzően kifejtette, hogy a gazdasági, valamint erkölcsi kulturának
irányvonala ma a falu felé vezet, találóan és kifejezően ezt írta: „sze-
retnék szántani, hat ökröt hajtani!” A püspök ur elérte az óhaját
s az első kínálkozó alkalmat megragadva, Szécsit kinevezte egy falusi
gyülekezet lelkészévé. Éppen azon a napon, mikor kinevezését meg-
kapta s boldogan sietett, hogy városi adósságait elrendezze, találkozott
egy falun élő, régi jó barátjával. Mi sem természetesebb, minthogy
szóba került a falura költözés is. A falun élő jóbarát, mikor hallotta
Szécsi elhatározását, leplezetlen indulattal kiáltott fel:

— Mit?... Ti falura akartok költözni?!... Megbolondulta-
tok!? Éppen most, amikor minden élőlény városra igyekszik... Hát
tudjátok ti, hogy mit tesztek!?... Hogy mit jelent falun élni?...

Szécsi kissé megszeppent, de nem hagyta magát.

— Hogyne tudnók!... De tudod te, mit jelent városban élni!?

— Tudom. Kényelmet, uri, gondtalan életet.

— Már akinek azt, de nekünk biztosan nem! — védekezett Szécsi.

— Nektek is van villanyvilágításotok, ti is járdán sétáltok, ha kimentek az utcára, nektek is szól a térzene, az üzletekben azt vehettek, amit éppen akartok...

— Csak éppen legyen mivel! — vágott közbe Szécsi.

— És azt hiszed, hogy a falu határa csupa pénzültetvényvel van tele, hogy az udvarunkon krajcárfákról potyog a pénz s reggelenként csak összeseperjük, mint a faleveleket!? Hja barátom, a falusi embernek izzadni és kinlódni kell mindenért, amit a városi ember könnyedén megszerezhet. Tudod, miért jöttem én most a városba? Ezért, barátom, láfod? — Egy kis üveget huzott elé zsebéből. — Ezért kellett fél napon át szekereznem, az egész nem ér meg egy ribanc malacot, de ha nincs patika, nincs orvos, nincs vasut, nincs villany... — és haragos szóáradatban ostorozta a Szécsi előtt oly gyönyörű színekben tündöklő falut.

Szécsi, aki gondolatban már visszavonhatatlanul eljegyezte magát a faluval, a javithatatlan ember egykedvűségével hallgatta barátja érveléseit, hogy minden városi ember naiv és idealista, amikor a falura gondol és sejtelve sincs arról, mennyi csirkét hord el az ülü, amig egy-két tojó tyuk karicsálhat az udvaron, mennyi sertés hull el, amig egy kis szalonnához, zsirhoz juthat az ember, mennyi takarmányt kell feletetni, amig egy kis tej, meg vaj kerül az asztalra s amig a buzából kenyér lesz, mennyi verejték hull a határokon. Mert a falun élő ember meg kell, hogy fogja a kapának, kaszának, villának s más szerszámnak a nyelét, ha meg akar élni. Különbben elköpethatja a lábát, amig egy kis ennivalóhoz jut s akkor is csak drága pénzen, mert ha egyszer nadrágba mert bujni, akkor pénz is legyen a zsebben s fizesse meg, amiért a földműves ember oly keservesen veritékezett.

Szécsi öntudatosan és fölényesen mosolygott, mert látta, hogy a falusi jóbarát előveszi duzzadt pénztárcáját s a beszélgetés alatt elfogyasztott italokat, könnyed uri mozdulattal fizet ki a pincérnek. Hányszor szeretett volna ő is ülni a kávéház terraszán, fizetőképes állapotban. De hányszor kellett megíátszott fölényvel elsétálni előtte, mert éppen most nem ér rá s különben is érzékeny a huzatra. Most azért mosolygott, mert arra gondolt, hogy talán egy év múlva ő is így fog fizetni.

Mikor elbucsuzott a jó barát is elmosolyodott:

— Különbben sok szerencsét a faluhoz! Nem akartam a kedvedet rontani, de emlékezz majd azokra, amiket elmondtam. Azután — tette hozzá nevetve — vigyázz, nehogy úgy jáj, mint a szélvizi pap!

— Hát az hogy járt?

— Az a disznótenyésztéssel foglalkozott éveken keresztül s a báznai fajjal szép eredményeket is ért el. Annyira lelkesedett a báznai fajért, hogy amikor egy papi gyűlésen valami egyháztörténelmi

előadást kellett tartania, a bázeli zsinat helyett következetesen mindig báznai zsinatot mondott. Előadás után kollegái mosolyogva figyelmeztették a tévedésért, de ő sértett önértéssel állította, hogy az a zsinat csak báznai lehetett. Akkor megmutatták neki a történelemlékönyvet, hogy saját szemével lássa a nyomtatott betűket. Arra azt mondta, hogy az bizonyára sajtóhiba.

Három év eltelt, mikor újra találkozott a két jóbarát.

Szécsi azalatt végigkísérletezte a falura került városi ember sorának végzettszerűen ismétlődő utjait. Magára öltötte a falusi ember egészséges, de panaszos arcát, a jó tartós anyagból készült ruhákat s összegyűjtögetett pénzével zsebében, arra a kérdésre, hogy: „hogy vagytok falun?” már beidegzett hangnemben válaszolt:

— Köszönöm. Tengődünk. Vesződünk. Sok munka, semmi haszon. Te, hogy én a múlt héten mennyit jártam, hogy azt a két kis koszos malacot, amit valahogy felnevelhettünk, eladjam; hogy mit kellett fuvar után szaladnom, hogy ide bedöcöghessek, hát az hihetlen. Igazad van, pajtás, nem hittem neked, de most látom, hogy igazad van, keserves, nehéz élet a falusi élet.

Szécsi barátja tiltakozva emelte fel kezét, majd lassan, elmerengő tekintettel szólt:

— Tévedsz. Én szépnek látom és imádom a falut. Milyen tiszta, üde ott a levegő. Milyen bájosak a nagy gyümölcsösök, a kerti veteményesek, a nagy szabad mezők, a rejtélyesen hallgató erdők. Milyen nyugodt és csendes a falu. Ahogy végig huznak alkonyatkor a hófehérszárnyú libák a faluvégi pázsit szélén, a patak fölött s ahogy a szántóból hazafelé jönnek az igás ökrök a domboldalon... Te! Bizonyisten fáj, hogy városra költöztem!

Szécsi megütődött:

— Ti városon laktok!?

— Igen. Már közel két éve!

A falunak és városnak e találkozásában is igazolást nyert az esztétikai ítélet, hogy megfelelő távlat nélkül csak értelmetlen és élvezhetetlen foltok a leggyönyörűbb képen is a művész ecsetvonásai.

Fekete Lajos.

Az ész erő, s így az ész boldogság.

A véletlen, mely igen sokban látszik legelső rugó s indító oknak lenni, — úgy áll az emberi fűhöz, mint a földben lévő arany a bányászhoz, vagy hogy többet mondjak, az országuton fekvő gyűrű az utazóhoz; kiadó vagy felvevő nélkül egyik sem ér semmit: az arany föld gyomrában marad örökké, a gyűrű sárba tipratik.

A tudományos emberfő mennyisége a nemzet igazi hatalma.

Széchenyi.

* * *

Nem minden helyes, mit az ész komoly okkal igazgat:

A szív ügyét csak szív érti, s nem érti balul. Czuczor.

**Szent-Iványi Sándor teológiai akadémiai tanár eltáv-
zása.** *Szent-Iványi Sándor* teológiai akadémiai tanár mindnyájunk nagy sajnálatára, 1939 év január hó 1-én lemondott teológiai tanári állásáról és Budapesten helyezkedett el, ahol az oly korán meghalt Dr. Iván László helyébe hitoktató lelkésznek választották meg. Szent-Iványi Sándor Kolozsváron kiváló munkakört töltött be. 1926-tól 1935-ig az egyik lelkész teendőit, 1927 szeptemberétől kezdve a Dávid Ferenc Egylet titkári teendőit, majd az „Unitárius Közlöny” szerkesztői tisztét teljesítette 1935 áprilisáig. Ügyvezetője volt az Iraterjesztőnek egészen eltávkozásáig. Több jeles munkának a szerzője és fordítója. Eltávzását rendkívül sajnáljuk. Csak az vigasztal, hogy Budapesten is, az unitárius misszióknak ezen a területén, az ott levő jeles munkások mellett is jó erőkre és buzgó lelkekre szükség van. Szívből kívánjuk, hogy az új munkamezőn kísérje munkásságát siker és Istennek mindennemű áldása. — Az E. K. Tanács a megüresedett állás helyettesítésével Benczédi Pál vallásnart bízta meg. Az állást a Főtanács fogja betölteni.

Helyreigazítás. Dr. Elekes Domokos főgondnok úrtól a következő levelet vettük: „*Kedves barátom!* Az „Unitárius Közlöny” januárban megjelent száma csak nemrég jutott a kezembe s abból olvasom, hogy az általam bejelentett 100.000 lejes alapítványról a lapban egy pár sorban megemlékezés történt. Azonban e pár soros hirdásban nem történt utalás arra, hogy ezen 100.000 lejes alapítvány nem a saját befizetésem, hanem az intézet barátainak és általam megkeresett egyéneknek nagylelkű adományából gyűjtetett össze, miként ez a körülmény az intézethez is betérjesztett és az E. K. Tanács által is jóváhagyott alapítólevélben le is rögzített. A lapban történt megemlékezés azonban e 100.000 lejt, mint saját adományomat tünteti fel. Jóllehet, hogy az intézet szempontjából közömbös az, hogy ki tette ezen 100.000 lejes alapítványt, hanem az a fontos, hogy ez megvan, mégis, mert nekem ez alapítvány körül csupán annyi részem van, hogy itteni főgimnáziumunk anyagi helyzetére gondolva, nem kis fáradsággal, személyes levelezéssel és érintkezéssel gyűjthettem össze ezen összeget; mégis, nem szeretném, hogyha ezen téves, illetve hiányos pár sorbani megemlékezés félreértésekre adhatna alkalmat s külö-

nösen, ha helyesbítés nem történik, némelyeknél az az érzés váltódnék ki, hogy e pár sorbani megemlékezés a lap olvasói előtt félrevezetést céloz s olyan beállítást, mintha nekem ezen egyébként kedves megemlékezéshez és e hiányos híradáshoz valami közöm lenne s ha ez nem történik meg, mindjárt meggyanusításnak lehetek kitéve. Éppen azért arra kérék, hogy a 100.000 lejes alapítványra vonatkozó januári híradást helyesbítsed a lap legközelebb megjelenő számában olyan értelemben, hogy e 100.000 lejes alapítvány általam csak bejelentetett, mert azt én gyűjtöttem össze ezen célra adakozó jótévedőktől. Szívességedet ez irányban hálásan megköszönve, vagyok irántad stb. *Dr. Elek Domokos, egyházi főgondnok.*

Uj lelkész Nagyszébenben. A Főt. püspök ur a nagyszébeni hívek egyhangú kérésére Gálfi Elek, eddigi tordai segédlelkészt nagyszébeni rendes lelkésznek nevezte ki. Gálfi Elek Angliában, Manchesterben két évig mélyítette teológiai tanulmányait. Munkáját siker és Isten áldása kíséri.

A vargyasi beköszöntő. Február hó 5-én volt Vargyason Kádár Lajos volt nagyszébeni lelkésznek a beköszöntője bensőséges, meleg ünnepély közepette. A lelkészi beköszöntő és beiktató ünnepélyen az akkor betegeskedő Bálint Ödön esperest Vári Domokos köri jegyző képviselte, aki komoly, tartalmas, mély gondolatokkal teljes beszédben teljesítette a beiktató esperes feladatát. A beiktatott lelkész tartalmas beszédben tett tanubizonyosságot hivatása iránt való lelkesedéséről és szeretetéről. Reméljük, hogy Kádár Lajos vargyasi lelkészsege az egyházközség épülésére fog szolgálni. Kívánjuk, hogy az ifju lelkészt kísérje új állomáshelyén is Isten gondviselése, a hívek állandó bizalma és szeretete.

Esküvő. *Gyöngyössy Judith* és *Bede Emil* recsenyédi unitárius lelkész 1939 február 12-én tartották esküvőjüket Székelykeresztúron. Az ifju párnak meglegedést, örömet, szerencsét és sikert kívánunk egy hosszú, boldog életen át.

Alapítványok. *Özv. Benedek Józsefné*, született *Soós Mária* homoródujfalvi lakos a homoródujfalvi egyházközség céljaira 2000 lei alapítványt tett. — *A homoródujfalvi hívek* Dobai István oly korán elhunyt kiváló lelkész emlékére 2130 lei alapítványt tettek. A jókedvű adakozókat szereti az Úr! Isten áldása legyen az adományozókon.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet február hó 23-án kiállítást rendezett a mezőgazdasági terményekből. Örömmel olvassuk, hogy a kiállításon unitárius birtokosok nemcsak szerepeltek, hanem aranyérmet is nyertek. Ilyen kitüntetésben részesült a székelykeresztúri Téli Gazdasági Iskola, Dr. Szent-Iványi Gábor szentivány-laborfalvi földbirtokos, háromszékköri felügyelőgondnok, Dr. Gyergyay Árpád főiskolai felügyelőgondnok, az európai-hírű sebész orvos-tanár, Gyarmathy Lajos ujszékelyi földbirtokos, egyházi tanácsos, Tanka Béla kövendi birtokos, Bereczky Dániel bihari egyházközségi gondnok. Örömmel jegyezzük fel a kitüntetésben ré-

szesült unitáriusok neveit, mert ez is azt bizonyítja, hogy az unitáriusok minden téren a komoly haladás útján vannak. Ma a gazdasági téren való haladás jövőnk biztosításának egyik komoly eszköze.

A baróti unitárius templom építésére a következő egyházközségek küldték el az 1938 évi karácsonyi perselypénzt: Údvarhely 100 L; N.-Sármás, mezősegi szóránközpont 240 L; Magyar-Szovát 162 L; Brassó 1000 L; Székely-Derzs 300 L; Böllön 256 L; București 150 L; Erzsébetváros leányegyházközség 60 L. A fenti egyházközségeknek külön-külön hálás köszönetet mond és kéri a többi testvéregyház vezetőségét is, hogy szíveskedjenek a karácsonyi perselypénzt elküldeni. *A baróti unitárius egyházközség vezetősége.*

Helyreigazítás. Ez uton közöljük, hogy az 1938 júniusi számból, ahol a különböző unitárius egyházközségekből begyűlt adományokról számoltunk be és véletlenül kimaradt, hogy az úrmösi unitárius egyházközség hivei 3156 Leuval járultak a baróti templom építéséhez. *A baróti unitárius egyházközség vezetősége.*

A baróti unitárius Nőszövetség nagy sikerrel adta elő 1938 dec. 26-án, a baróti erdőbirtokosság kulturházában, zsufolt nézőközönség előtt László Miklós „Illatszertár“ c. 3 felvonásos vigjátékát. Az előadás tiszta jövedelmét, mintegy 5000 Leut a Nőszövetség a baróti templom alapra adományozta.

A baróti unitárius egyházközség 1939 január 15-én tartott egyházközségi közgyűlése kimondotta határozatilag Késmárky Miklós lelkész javaslatára, hogy megalakítja a baróti unitárius egyház pátronátusságát. A határozat alapján a baróti egyházközség pátronusainak tekintendők mindazok, akik az épülendő baróti templomra legalább 1000 L-t adnak vagy eddigi adományaikat kiegészítik 1000 L-re. A pátronusok nevei az épülendő templom portikusának falára elhelyezendő emléktáblán lesznek megörökítve. Minden ujesztendőben neveik fel lesznek olvasva. A baróti egyházközség vezetője kéri mindazokat, akik pátronusságot akarnak vállalni, szíveskedjenek adományaikat Oficiul Bisericesc Unitarian *Baraolt*. Jud. Treiscaune címre küldeni. Ennek a határozatnak alapján az eddigi adományozások alapján már pátronusi címet nyertek Dr. Ferenczy Géza (5000 L), Bárány Daniel Ferenc (1000 L) és mindazok az egyházközségek, amelyek 1000 Leien felül adományoztak.

Késmárky Miklós, lelkész.

A konfirmáció-émlék a múlt évben kifogyott. Az egylet választmánya megtette a lépéseket, hogy kellő időre újra kinyomassék. A konfirmációi-émlék a szükségesnek mutatkozó átdolgozással közelebről meg fog jelenni. Ára kötve 5 lei lesz. Megrendelhető az Unitárius Közlöny kiadóhivatalánál. Kérjük a megrendelést idejében eszközölni, hogy a szétküldésről kellő időben gondoskodhassunk. Az Unitárius Közlöny kiadóhivatalában még a következő művek rendelhetők meg: 1. *Erkölcsei szabályok* (Jókor kelj fel... kezdetű). Ára 1 lei. — 2. Dr. Kiss Elek: *Ahikár his-*

toridja. Ára 10 lei. — 3. *A keresztény vallás elemei kérdésekben és feleletekben az unitáriusok értelme szerint.* Channing. Kriza ká-téja. Ára 5 lei. — *Ürmösi Károlyné emléke.* Ára 5 lei. — 5. Benc-zédi Pál: *A Dávid Ferenc egyet története.* Ára 20 lei.

Műsoros estély. A D. F. Unitárius Nőkszövetsége az Uni-tárius Leányotthon közreműködésével február hó 18-án d. u. 6 órai kezdettel tánccal egybekötött jótékonycélu műsoros délutánt rendezett a Nőegylet termében. A műsoros estélyen többen közre-működtek, kiknek neveit helyszűke miatt nem említjük meg, csu-pán P. Szentmártoni Kálmánné művészi zongorajátékát emeljük ki, mely valóban nyeresége volt az estélynek. Az estély megren-dezése a Nőkszövetsége ismert ügybuzgóságának és önzetlen te-vékenységének egyik bizonyossága a sok közül.

Székelykereszturi Nőegylet estélye. Sokáig felejthetetlen és kellemes estét szerzett február 6-án a székelykereszturi unitá-rius Nőegylet. Ez alkalommal rendezte meg a szokásos évi tánc-mulatságát színielőadással egybekötve. Keresztur előkelő társadal-mának műkedvelői sok jóakarattal és nemes igyekezettel, sok je-lenetben hivatásos színészi rutinnal hozták színpadra Fodor László 3 felvonásos kedves és bájos színművét az *Érettségit*. A szereplők tehetségük és igyekezetük legjavát nyújtották. A közönség pe-dig mindvégig lelkesen tapsolt játékuknak. Az előadás oly osztat-lan tetszést váltott ki, hogy meg kellett ismételni az előadást febr-uár 8-án is. A darab sikere Szőke Gábor rendezői tehetségét dic-séri. Az estély sikere és kellemes hangulata pedig a Nőegylet fáradhatatlan vezetőinek élükön a Nagytiszteletű Ütő Lajosné es-peresné asszonynak és Ütő Lajos esperes urnak az érdeme. Illesse őket és a darab szereplőit hála és köszönet.

A toroczkói D. F. Nőszövetsége, Ifjusági Egylete és Ol-vasó Köre február hó 19-én nagyszabásu műsoros estélyt rende-zett. A három egyesület Szigethy József: „Csizmadia, mint kísér-tet” című 3 felvonásos népszínművét adta elő. Bevezetésképpen énekelt az Ifjusági Egylet Dalárdája, befejezésül pedig az Olvasó Kör és Nőegylet Vegyeskara nagy sikerrel adott elő népdalegyve-leget. A közönség nagy érdeklődéssel várta a rövid két hét alatt betanult darabok előadásának eredményét és a legmesszebbmenő elismerését nyilvánította a derék szereplőkkel szemben. Ugy az erkölcsi, mint az anyagi siker szép volt. A betanítást Benczédi Domokos lelkész és Szász Ernő énekező végézték. Itt említjük meg, hogy megelőző csütörtökön a Nőkszövetsége jól sikerült tea-délutánt rendezett. Az egyletek lelkes tagjaiban nagy a remény, hogy a szép megkezdett munka tovább fog folytatódni. *Jelenvolt.*

Aranyosgyéres ünnepélye. Egy kedves és megható kará-csonyfaünnepély zajlott le Aranyosgyéresen 1938 december 22-én. Ez alkalommal sem mulasztotta el a helybeli Nőszövetség az uni-tárius gyermekek megajándékozását. Karácsonyfa hiányában ez al-kalommal csak szeretetcsomagot tudott a gyermekeknek juttatni. Az ünnepélyt a ref. iskola egyik termében tartottuk, hol a gyere-

keken kívül több szülő és érdeklődő is részt vett. Gyülekezeti ének után lelkész mondott a gyermeklelkeket felemelő buzgó imádságot. Azután az iskolába járó gyermekek szavaltak karácsonyi verseket és énekeltek több egyházi éneket. Majd Kiss Bálintné nőszöv. tag osztotta szét a szeretetsomagokat. Végül lelkész mondott bezáró beszédet és megköszönte az adományokat a gyermekek nevében a Nőszövetségnek. Sz. G.

Uj doktor. Örömmel értesültünk, hogy Vári Albert hitbéli afiát 1938 december hó 18-án a kolozsvári egyetemen a jogtudományok doktorává avatták. Az ifju doktornak sok szerencsét és sikert kívánunk.

Torockói lelkes egyházközségünk közművelődési ház építését vette tervebe. A tervek és rajzok már elkészültek, a nyáron az építés is meg lesz. Meg van a remény, hogy az ősszel már a kulturmunka az új épületben fog folytatódni, mert Torockó nem most kezdi a közművelődés munkáját, hanem csak folytatja. Aranyosvidéken tehát egy új kulturház sorakozik a többiekhez.

Nagyszebeni beiktató. Lapunk más helyén hirt adtunk arról, hogy a Püspök ur Nagyszebenbe Gálfi Elek eddigi tordai segédlelkésként nevezte ki lelkésznek. Magán uton értesültünk, hogy február hó 12-én a beiktatás ünnepies keretek között megtörtént.

Értesítés. Tisztelettel értesítem mindazokat a lelkész urakat, kik egyházközségük Unitárius Szószéknél fennálló hátralékos tartozása ügyében felhívást küldöttem, hogy, akik megkeresésemre válaszoltak, azoknak a hátralék törlesztésére és lefizetésére megtett ajánlatuk az irányadó. Akik pedig sem törlesztési tervet nem küldöttek, sem nem fizettek, azok mély hallgatását úgy tekintem, mint beleegyezést abba, hogy az egyházközség hátraléka a lelkész kongruájából részletekben levonassék. A levonás havi 50 leus részletekben történik s minden részletlőrletről nyugta lesz küldve a szerkesztőség által a lelkész urakhoz az egyházközséggel leendő elszámolásra.

Sigmond József, szerkesztő.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági díja 60 lej. A D. F. E. örökös alapítói díja 1000 lej. A rendes- és alapító-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési díj csak a Közlönyre jogosít. Kívánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s díjait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági díjait rendezte. Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros címére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

Aranylakodalom. Meghitt, boldog családi körben ülte meg házasságának 50 éves évfordulóját *Fekete József* nyugalmazott iskolai lelkész nejével *Somay Ilonával*. A pátriárka lelkész az elvégzett munka boldog örömeivel gyönyörködött népes családjának ünnepszentelésében, 2 fiu, 6 leánygyermek, 9 fiu, 3 leányunoka jó kívánsága, igaz szeretete kért Istentől még számos évet az örömmünnepet szentelő párnak. Dr. Fekete Gyula marosi egyház-

körünk kiváló jogásza édes apját, Szász János, néhai Szász András lelkész fia, a vadadi egyházközség buzgó presbitere apósát üdvözltek e boldog örömnép alkalmával. A közelről és távolról jövő jókívánságokhoz mi is még számos, boldog élet kívánunk az aranylakodalmat ült párnak. *L.*

Nyugtázás. Az egylet pénztárába 1938 október 22-től 1939 február 15-ig *tagsági díjat fizettek:* Balogh Árpádné, Szenkovits Béláné Lona de sus, Szenkovits Endréné Sävädislau, Szilágyi Béláné, Balogh Gyuláné Giläu, Sänger Aladárné Cluj, Dr. Czettel Lajos, Pataki Béla, Veres Ferenc Arad, Gyulay Ilona, Ifj. Bartha Lajos, Bihari Sándor Aita-Mare 1939-re, Dr. Borbély Béla Turda, Br. Kemény Gizella Cãmãraş 1938-ra, Nagy Béla Sighişoara 1934—35-re (100 Lei), Id. Bartha Lajos Aita-Mare 1936—1939-re, Gazdag Miklós, Id. Kerekes István 1938—1939-re, Péterfi Dénes 1936—1938-ra, Dr. Gündisch Mihályné Cluj 1938—39-re, Pál István 1937—38-ra, Gombos Jenő 1938-ra, Dr. Kiss Jenő Sänmiclaus-Mare, Unitárius Egyházközség Sáros, Patakfalvi Zsigmond Cluj 1938-ra, Nagy Domokos Roşia 1937—38-ra (100 lei), Stanciu Jánosné Tg-Mureş, Pásztorné Rostás Róza Turda, Bardócz Béla Ticoşul-Nou 1939-re, Szoboszlai Árpád Cioc 1938-ra, Lőrinczy Zsigmond Tg-Mureş 1938—39-re, Palatka Lőrincné Simeria 1938—39-re, Lengyel Ferencné 1939-re, Fazakas Istvánné 1938-ra, Weress László, Kállay Kálmánné Cluj 1939-re, Zalányi Sámuel, Borbély N. Miklós Turda 1937—39-re, László Zsigmond Cecheşti 1939-re, Özv. Wolf Józsefné, Zsigmond Elemérné Praid 1938-ra, Pokhé Jánosné Belini, Nagy József tanító Cluj, Gál Lajos Teiuş 1939-re, Özv. Graef Antalné Cluj, Gálffy Ferencné Firtănuş 1938-ra, Dr. Gálffy Zoltán Sângeorgiul de Pădure 1934—36-ra, Incze Böske Acaţari, Özv. Szénássy Istvánné Dej 1939-re, Buzogány Elek Târgu-Mureş 1938-ra, Bedőházy Gábor Petriceni 1930—1934-re. — *Előfizetési díjat fizettek:* Biró Irénke és Györke Dénes Bistriţa 1937-re, Botár Miklós Rimetea 1934—1937-re, Lázár Miklós 1932—1937-re, Székely Annuska, Kriza Annuska, Simon Irénke, Király Ferenc vállalkozó, Király Ferenc, Pál István 1939-re, Covrig Béláné Bungard 1938-ra, Ferenczy Gábor Bucureşti 1936-ra, Biró Izsák Arad, Demeter Kálmán, Özv. Macskássy Sándorné, Nagy Józsefné, Ürmösi Árpád, 1939-re, Albert Ferenc Corund 1937—1938-ra, Csala Ferenc, Jakab Ferenc, Molnár Dénes, Ráczy Ferenc, Timár Mózes, Unitárius Egyházközség Martinuş 1937—38-ra, Fazakas Józsefné, Jobb Dénes, Ifj. László Mózes, Pál Lajos, Szász Domokos, Özv. Szász Istvánné 1938-ra, Benedek András, Id. Benedek Gyula, Vajda Sándor Aita-Mare 1938—39-re, Id. Ferencz Lajos, Péterfi Dénes, Özv. Péterfi Lőrincné, Darkó Gyula, Fekete Albert, Id. Simon Áron és Lőrincz István 1939-re, Pungucz Ágnes Colteşti, Visky Erzsébet Turda, Katona Márton Cluj, Györfy István Odorheiu, Molnár Julia, Nemes Mihály Band, Ádám Sándor Şop-teriu, Fekete Samu Sânpetru de Câmpia 1938-ra, Czeglédi Sándorné Bod 1938—39-re, Márkos Juliska Sânfionlunca, Raduly Jánosné

Tg-Săcuesc 1938-ra, Székely János Cluj 1939-re, Botár János Rimetea 1937—38-ra, Gálfalvi Ferencné, Ifj. Király Jánosné, Kovács Dénes, Miklósi Sándor, Vadadi Fülöp, Vörös Istvánné, Zsigmond István Miercurea-Niraj, Szabó Lajos Sântandrei, Maksai Erzsébet, Lurtz Rudolfné Rupea, Máthé Ferenc Török Varghis, Rostás Margarita Turda, Kiss Károly Sf-Gheorghe, Kovács Jenő Câmpia-Turzii, Dalnoky Ilona, Szabó Annuska Sf-Gheorghe, Jánosi Ferencné Firtuşu, Ágoston Béláné, Gyerő Andrásné, Kocsis Sándorné, Nagy Mózesné, Nagy Mihályné, Szász András, Mihály János, Gyerő Józsefné Ormenis, Bálint Eszter, Ifj. Pálffy János Tarceşti, Oláh Márton, Albert Mihály Oradea 1939-re, Biró Lajos Bihoria 1937—38-ra, Soós Dávidné Varghis, Unitárius Földmives Iskola I. G. Duca 1938-ra, Götz Béla Satulung 1935—1944-re, Kiss Irénke Valea-Crişului 1939—40-re, Szőke Istvánné Mociu 1938—39-re, Molnár István I. G. Duca 1939-re, Nagy Árpád, Nagy Ferenc Ormeniş 1938—39-re, Bereczky Lajos Roaua 1935—38-ra, Varga Zoltán Mediaş 1938—39-re, Ambrus Zsigmond, Deák Albert Cehetel 1938-ra. — *Alapítói díjban fizettek*: Útő Béla Racoşul de jos 300 lei, Kádár Lajos Sibiu 200 lei, Pap M. Gábor és neje Sânpaul 1000 lei, Rostás Dénes Calnic 480 lei, Simén Dániel Lupeni 600 lei. Cluj, 1939 február 15-én. *Gálfyi Lőrinc*, pénztárnok.

Szerk. üzenet. Több cikk s különösen költemény tárgyalmaz miatt nem jelenhetett meg. Munkatársainkat kérjük, sziveskedjenek cikkeiket röviden írni meg. Három nyomtatott oldalnál nagyobb cikket nem közölhetünk. Versekből csak a vallásos jellegűeket közölhetjük.

1939. évi március havi vásárok. Március 1-én: Beszterce, Brulya, Bonyha, Daróc, Dicsőszentmárton, Lekenee, Marosludas, Resinár. **2-án:** Brád, Élesd, Medgyes, Zilah. **3-án:** Alsóvenice, Balavásár, Toldalag. **4-én:** Alamor, Farkasaszó. **5-én:** Dános, Szászsebes. **6-án:** Abrudbánya, Nagysink, Radnót. **7-én:** Lemnek, Margitta, Siklód. **8-án:** Dézs, Sepsiszentgyörgy. **9-én:** Kisselyk, Nagysomkut, Sóvár, Sepsiszentgyörgy. **10-én:** Baráthely, Alkenyér, Nagyilonda. **11-én:** Ó-Sinka, Pálos. **12-én:** Almakerék, Harasztkerék, Elek, Kolozsvár, Marosvásárhely, Szentegyházsfalu. **13-án:** Felvinc, Székelykál (juhv. is), Monor. **14-én:** Bihardiószeg, Hadad, Szászváros. **15-én:** Alvinc, Körösbánya, Zám. **16-án:** Csikszentsimon, Koródszentmárton, Segesvár. **17-én:** Érmihályfalva, Fogaras, Homoród, Nagyvár, 17—24-ig. **18-án:** Bolkács, Bucsum. **19-én:** Csikszentdomokos, Egerbegy (Torda m.), Gyermónostor, Mártontelke, Miklóstelke, Nagyapold, Parajd. **20-án:** Nagyapold, Békés, Bonczhida, Felek (Szeben m.), Kissink, Komádi, Magyarlapos, Medgyes, Szászcsór, Szentágota. **21-én:** Egerbegy (Nagyk. m.), Erdőszentgyörgy, Kacza. **22-én:** Alsóárpás, Vajdaháza. **23-án:** Böggöz, Mezőrűcs, Uzon. **24-én:** Békés (Bihar m.). **25-én:** Báránykut, Földvár, Iklód, Marosilye. **26-án:** Erzsébetváros, Királyhalma. **27-én:** Rionfalva, Zsombolya. **28-án:** Héjjasfalva. **29-én:** Mócs, Székelyhid. **30-án:** Ágostonfalva. **31-én:** Gyergyóalsó-lak, Topánfalva.

A București-i unitárius egyházközség hirei.

A D. F. Egylet vezetőségének hálás köszönetet mondunk, hogy hireink leközlésével munkánk segítségére jött s lapunknak (rajtunk kívül fekvő okok miatti) meg nem jelenhetése nehézségét e támogatással kiküszöbölte. Egyben hálás köszönet azért is, hogy a részünkre megrendelt 250 példányt volt szíves előállítási áron adni, úgy, hogy a lap tényleges költsége és az előfizetési ár közti különbözet misszióknak javára fordíttassék. Ezzel a támogatással hiveinket rendszeresen értesíthetjük munkánkról s egyuttal az unitárius nagyközönség is figyelemmel kísérheti azt.

București-i és általában regáti hiveinket, akik Lelkészi Hivatalunk bélyegzőjével ellátva kapják az „Unitárius Közlönyt“, arra kérjük, hogy a lap előfizetési díját, évi 36 lejt szíveskedjenek Lelkészi Hivatalunknál befizetni. A lap elfogadása az előfizetők közé való belépést jelenti. Adományokat a lap megrendelt 250 példányszáma emelésére, hogy a lapot azoknak is megküldhessük, akik előfizetni nem tudnának, szeretettel kérünk. Nem csak egyházközségünknek, hanem az unitárius ügynek általában, nyújtunk segítséget, ha egyházi lapjainkat erősítjük. Eddig előfizetési díjat adtak: Bencze Klári 50 és Bartha István 50 lejt.

Konfirmációi előkészületeink 1938 december 1 óta kezdetüket vették. Összeirtunk eddig 16 konfirmándust. Akik eddig nem jelentkeztek, minél hamarabb jelentkezzenek Lelkészi Hivatalunkban: București 2, Str. Basarabia 47. II.

Egyházközségünk közgyűlését Február 19-re hívtuk össze. Amennyiben ez határozatképtelen volt, a gyűlést március 12-én tartjuk meg a Ref. Elemi Iskola IV. o. tantermében (Str. Sf. Voevozi 50). Azért választottuk ezt a későbbi dátumot, hogy hiveink e lap útján arról tudomást szerezhessenek. A gyűlést úgy a rendőrségen, mint a katonai hatóságnál bejelentettük. Gyűlésünk fő tárgya lelkész múlt évi jelentése, a múlt évi pénztári számadás felülvizsgálása, a f. évi költségvetés elkészítése s a keblitanács és egyházközségi előljáróság megújítása, valamint előterjesztések és indítványok.

Egyházi adót fizettek ebben az évben: 1938-ra: Csép István 500, Orbán Kálmán 250, Vass Gézáni (Focșani) 250, Pál Simon 500, Czupor Andor (Ochiuri) 600, Székely Miklósné 100, Dr. Vass Pál 200 lejt. 1939-re: Jankó József 50, Tompa Ferenc 600, özv. Bencze Andrásné 50, Rácz Gyula (Jan.—Márc.) 1500, Rosenzweig Viktor 500, Gyarmathi Imre 500, Lengyel Tiborné 1000, Halmai István (Cernăuți) 1000, Daczó Márton 200 és Ajtay László (Câmpina) (1/4 év) 250 lejt.

Nők Szövetségünk bálja a lehető legszebb siker jegyében folyt le. Majdnem háromszáz jelenlevő megtöltötte a „Bucurester Turnverein“ hatalmas nagy termét. Illesse elismerés Nők Szövetségünk azon buzgó tagjait s azon ifjainkat, akik a siker érdekében oly megértő támogatást nyújtottak. A jegy előjegyzési ivenek szép összegeket gyűjtöttek: Bartha Miklósné, Barbucz Mihályné, özv. Bencze Andrásné, Csernyánszky Ferencné, Fekete Józsefné, István Mihályné, Kovács Endréné, Németh Ernőné, Pál Simonné, Rohonyi Vilmosné, Sántha Ferencné, Udvary Lajosné és Varga Györgyné Nők Szöv. tagok, valamint Ébert Lajos és Márkos András, Ifjúsági Egyletünk tagjai. Híveink részéről a következő adakozások jegyeztettek fel: 50 lejt adtak: Bartha István és Székely Miklósné; 60 lejt adott L. M.; 80 lejt adott Földes Márton; 100 lejt adtak: Bartha András, Benczedy Sámuel, Csernyánszky Ferencné, Csép István, Ébert Lajos, Pakot Áron, Székely István, Varga Györgyné és Dr. Vass Pál; 120 lejt adott Tiboldy Mihály; 150 lejt adtak: Cherianné Andrásófszky Margó és Gagyai István; 200 lejt adtak: Barbucz Mihályné, István Mihály, Kálmán András, Kiss Sándor, Puksa Endre, Rohonyi Vilmosné és Udvary Lajosné; 500 lejt adott Pál Simon.

Védnökeinknek a legmelegebb elismerés hangján mondunk hálás köszönetet a megértő támogatásért. A felkért 157 védnőnkünk közül eddig (Febr. 19-ig) a következők voltak szívesek adományaikkal segítségünkre jönni: 40 lejt adott Fekete Benjamin; 50 lejt adtak: Balázs András esp., Geréb Dávid (Aiud), Lőrinczi István, Ütő Lajos esp.; 80 lejt adott Bálint Ödön esp., 100 lejt adtak: Barra Jenő, Bereczky Dániel, Bodor Ferenc, Boros György ig., Dr. Botár János, Dr. Elekes Domokos, Ébert András, Dr. Farkas Sándor, Dr. Fazakas János, Ferencz József (Teius), Dr. Ferenczy Géza, Fodor István, Dr. Gál Kelemen, Dr. Gálffy Zoltán, Gotthárd Áron, Keresztes Gyula bukaresti hívünk, Kovács Lajos esp., Dr. Küttel Lajosné, László István, Lőrinczi Zsigmond, Mátyus Gergely esp., S. Nagy László, Péterffy Albert, Dr. Szentiványi Gábor, Türkössy Sámuel, Dr. Vajda Ákos (Arad), Dr. Veress Ákos; 150 lejt adtak: Kiss Károly, Pálffy László; 200 lejt adtak: Balázs Zsigmond, Dr. Benke János, Czupor Andor ochiur-i hívünk, Dr. Fazakas Miklós, Dr. Gál Miklós, Gálfalvi Sámuel, Dr. Keresztes István, Dr. Lőrinczi István, Dr. Máthé István, Péter Lajos, Raffaj András, Szabó Ödön bukaresti hívünk, Dr. Szolga Ferencz, Dr. Tamás István, Tanka Károly; 250 lejt adott: Ajtay

